

A Balaton Fejlesztési Tanács 2015. szeptember 18-án sorra kerülő ülésén a „Balaton térség környezet- és természetvédelmét érintő kérdésekről és az ezekhez kapcsolódó feladatokról” szóló napirendi pont tárgyalásához kapott kiegészítő kérdések és arra összeállított válaszok

Előzmény:

Közvetlen:

Baliné Berlinger Ildikó, a BFT titkára 2015. szeptember 15-én E-mailben kérdéseket továbbított Dr. Rác András helyettes államtitkár úr számára azzal, hogy azok „segíthetik az előadókat néhány aktuális témára való felkészülésben (a kérdések megválaszolására tekintettel)”.

Közvetett:

A Balaton Fejlesztési Tanács (*a továbbiakban: BFT*) a 2015. augusztus 13-án kelt, Dr. Fazekas Sándor földművelésügyi miniszter úr részére megküldött, 18/38/2015.K iktatószámú levelében kérte, hogy a 2015. szeptember 18-án sorra kerülő ülés „Balaton térség környezet- és természetvédelmét érintő kérdésekről és az ezekhez kapcsolódó feladatokról” című napirendi pontjának tárgyalásához 2015. szeptember 10-i határidővel kapjon egy előzetes tájékoztató anyagot is, melyet megkapnak majd a BFT tagjai és a tanácsülés meghívottai is, továbbá közzé kívánják tenni a BFT honlapján is.

V. Németh Zsolt államtitkár úr rendelkezése alapján a tájékoztató anyagot a Környezetügyért felelős helyettes államtitkárság (KÖHÁT) készíti el, és az ülésen - Dr. Fazekas Sándor miniszter úr akadályoztatása miatt – Dr. Rác András helyettes államtitkár úr vesz részt.

A jelen összeállítás tartalmazza a kérdéseket és a KÖHÁT főosztályoktól kapott részanyagok alapján rendelkezésre álló információkat:

Kérdés: Megvalósítható-e a Balaton Kiemelt Üdülőkörzetnek vagy a vízgyűjtőnek környezet, természetvédelem szempontjából egységes kezelése – önálló környezetvédelmi hatóság létrehozása? – hasonlóan az egységes nemzeti parki kezeléssel.

Válasz: A 2011-ben megkezdett átfogó Magyar Zoltán Közigazgatás-fejlesztési Kormányprogram a hatósági rendszer átalakítása során általános elvként a megyei területi illetékességre épül, és csak kivételesen tért el attól.

A környezetvédelmi és természetvédelmi hatósági és igazgatási feladatokat ellátó szervek kijelöléséről szóló 71/2015. (III. 30.) Korm. rendelet szerint a Balatonra vonatkozó illetékességi szabályozás:

3. melléklet a 71/2015. (III. 30.) Korm. rendelethez

A környezet- és természetvédelmi hatóságként eljáró megyei kormányhivatalok különös illetékessége

1. Terület alapján meghatározott különös illetékesség:

	A	B
1.	Kormányhivatal	Különös illetékességi terület
2.	Fejér Megyei Kormányhivatal	a Balaton vízfelülete és a Balaton parti településeknek a tó medrébe (jogi partvonalával határolt területébe) nyúló, medréhez tartozó közigazgatási területe

Egyebekben a közigazgatás-fejlesztésért és a megyei kormányhivatalokért felelős Miniszterelnökség illetékes a kérdés érdemi megválaszolására.

Kérdés: Készült-e vizsgálat a Balaton ökoszisztéma szolgáltatásaira? Meddig lehet kiaknázni a Balaton ökoszisztéma szolgáltatásait, hogy az ne legyen káros hatással a tóra és környezetére?

Válasz: A Balaton, mint kiemelt vizes élőhely védelmére, ökoszisztéma-szolgáltatásainak fenntartható használatára a Földművelésügyi Minisztérium is kiemelt figyelmet fordít. Jelenleg folyamatban van egy a hazai vizes élőhelyeket éppen az ökoszisztéma szolgáltatások szempontjából felmérő, térképi eszközöket alkalmazó projekt előkészítése.

Háttérinformációk: A biológiai sokféleség megőrzés 2015–2020 közötti időszakra szóló új nemzeti stratégiája (Nemzeti Biodiverzitás Stratégia) - az EU biodiverzitás stratégiájának szerkezetéhez bizonyos mértékig igazodva – számos terület mellett az ökoszisztéma szolgáltatások fenntartására, a vízi erőforrások fenntartható védelmére is nagy hangsúlyt helyez. Hasonlóképpen a 2015–2020 közötti időszakra szóló Nemzeti Környezetvédelmi Program (27/2015. (VI. 17.) OGY határozat) egyik legfontosabb stratégiai célja az erőforrás-takarékosság és -hatékonyság javítása, a gazdaság zöldítése mellett a természeti értékek és erőforrások védelme, fenntartható használata. Reméljük, hogy ezen eszközök is aktívan hozzájárulnak majd a tó és környezete által biztosított ökoszisztéma szolgáltatások fenntartható használatához.

Tudomásunk szerint a Kaposvári Egyetem Balaton Kutatóintézet (témavezető: Prof. Dr. Altbäcker Vilmos, a Környezettudományi és Természetvédelmi Intézet igazgatója) és az MTA Ökológiai Kutatóközpont Balatoni Limnológiai Intézet ebben az évben zárult Balaton projektjei bizonyos mélységben foglalkoztak már a Balaton vízgyűjtője ökoszisztéma-szolgáltatásának egyes elemeivel. Információink szerint ennek folytatását is kilátásba helyezték a Fekete István Projekt keretében.

Tekintettel azonban arra, hogy az ökoszisztéma-szolgáltatás kutatások más-más környezeti elem szolgáltatásait vizsgálják, más-más indikátorokkal dolgoznak, nagyon fontos volna a Balaton fejlesztési és rendezési tervek előkészítése során azonosítani a területi folyamatok szempontjából releváns indikátorokat, és a témával foglalkozó kutatók és tervezők között széles körű egyeztetést kezdeményezni. Javasoljuk, hogy a 1567/2015. Korm. határozat 9. pontjának végrehajtásában tervezőként részt vevő szervezetek egyeztessenek a témáról az érintett kutatóintézetekkel.

Csak a terhelhetőségi vizsgálat tudná megválaszolni, hogy meddig lehet kiaknázni a Balaton ökoszisztéma szolgáltatásait, megint amelynek a területrendezési terveket meg kell alapozni. Ez a vizsgálat természetesen annál alaposabb, minél pontosabbak az alapadatok, azaz az ökoszisztéma-szolgáltatásra irányuló kutatások ehhez is segítséget nyújthatnak, de a természettudomány Balatonról és térségéről rendelkezésre álló alapadatai is jelentős viszonyítási alapot tudnak nyújtani a hasonló vizsgálatokhoz.

A területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól szóló 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelet jelenleg is előírja a táj terhelhetőségének vizsgálatát a területrendezési tervek megalapozó munkarészában el kell végezni, és miután a természeti környezet és maga a Balaton is a táj része, értelmezésünk szerint a vizsgálatnak az ökoszisztéma-szolgáltatásokat nyújtó természeti elemekre is ki kell terjednie. Bízunk abban, hogy a terhelhetőség vizsgálata a megújuló területrendezési rendszerben is kötelező tartalmi elem lesz.

Vonatkozó jogszabályi rendelkezések (kiemelve a környezet- és természetvédelmi vonatkozású részeket):

A területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól szóló 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelet

(A területi tervek tartalmi követelményei)

7. § A területfejlesztési koncepciókban és programokban minden szinten érvényesíteni kell a társadalmi, gazdasági és **környezeti szempontból fenntartható fejlődés**, az esélyegyenlőség, valamint a területi kohézió szempontjait.

9. § (1) A területi tervek **javaslattevő fázisának megalapozó munkarésze a 9. mellékletben meghatározott területi (környezeti, társadalmi és gazdasági) hatásvizsgálat is.**

(2) Az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról szóló kormányrendelet alapján elkészített környezeti értékelés a 9. mellékletben foglaltak szerint készítendő területi (környezeti, társadalmi és gazdasági) hatásvizsgálat környezeti szempontú elemzésének minősül

1. melléklet a 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelethez

A kiemelt térségi és a megyei szintű területfejlesztési koncepció, valamint a kiemelt térségi és a megyei területrendezési terv közös feltáró – értékelő vizsgálatának tartalmi követelményei

1. A megye/kiemelt térség (a továbbiakban: a térség) terület társadalmi, gazdasági, környezeti helyzetének elemzése

1.1. Az adott térségre értelmezhető külső környezet vizsgálata:

a) a térség fejlődésének, társadalmi, gazdasági, **környezeti helyzetének azonosítása** nemzetközi és hazai szinten,

b) a nagytérségi összefüggések vizsgálata.

1.2. A térség adottságainak, belső erőforrásainak elemzése területi bontásban, térképi megjelenítésekkel:

a) természeti adottságok, természeti erőforrások és a környezet állapotának elemzése:

- aa) természeti adottságok (éghajlat, földtan, talajtan, vízrajz, domborzat, élővilág),**
- ab) a termőföldek területnagyságának és mennyiségének alakulása,**
- ac)³⁹ a táj jellemzői (tájszerkezet, tájhasználat, tájjelleg, tájkép),**
- ad) természet- és tájvédelem,**
- ae) környezeti elemek állapota és az alakulásukat befolyásoló fontosabb tényezők,**
- af) szennyezett területek számbavétele adatbázis alapján (a felszín alatti víz és a földtani közeg környezetvédelmi nyilvántartási rendszer kármentesítési információs rendszere, FAVI-KÁRINFO),**
- ag)⁴⁰ vízvédelem (felszíni és felszín alatti vízkészletek),**
- ah) energiaforrások,**
- ai) vízkárt okozó elemek (árvíz- és belvízveszély, fakadóvíz) és vízkárelhárítással kapcsolatos helyzetelemzés;**
- b)⁴¹ épített környezet és a kulturális örökség védelme (építészeti örökség, műemléki értékek, régészeti örökség, emlékhelyek), valamint a világörökségi és világörökségi várományos területek védelme;**
- c) gazdasági bázis:**
 - ca) főbb gazdasági ágazatok, azok fejlődési irányai: mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, üdülés, idegenforgalom, vízgazdálkodás, ipar, szolgáltatás stb.,**
 - cb) a gazdaság belső és külső kapcsolatai,**
 - cc) a termelési infrastruktúra állapota,**
 - cd) a telepítési tényezők értékelése,**
 - ce) a területi innovációs potenciál,**
 - cf) a térség gazdaságának versenyképességét befolyásoló tényezők;**
- d) társadalmi környezet:**
 - da) kulturális adottságok, értékek,**
 - db) területi identitás, civil aktivitás,**
 - dc) humán erőforrások: demográfiai szerkezet és prognózis, foglalkoztatási viszonyok, humánkapacitások, jövedelmi viszonyok, kisebbségek helyzete;**
 - e) közlekedési (országos és térségi jelentőségű közúti, kerékpáros, vasúti, légi és vízi közlekedés) és kommunális infrastruktúra:**
 - ea) vonalas rendszerek, létesítmények,**
 - eb) egyéni és közösségi közlekedési megközelíthetőségi viszonyok,**
 - ec) közlekedési kapcsolati hiányok,**
 - ed) vízellátás,**
 - ee) szennyvízelvezetés, szennyvíztisztítás, szennyvíz és szennyvíziszap elhelyezés,**
 - ef) energiaellátás,**
 - eg) hulladéklerakók, hulladékgazdálkodás;**
 - f) a települések intézmény-felszereltsége (a lakosság egészségügyi, szociális, oktatási, kulturális, szabadidő, sport-, kereskedelmi, szolgáltató és igazgatási intézményekkel való ellátottsága, az intézmények kihasználtsága);**
 - g) a települések jellemző lakásviszonyai;**
 - h) településhálózati adottságok:**
 - ha) településhierarchia,**
 - hb) a településhálózat területen belüli és kívüli kapcsolatai (nemzetközi és nemzeti hálózatok, vonzáskörzetek, agglomerációk),**
 - hc) települések közötti feladatmegosztások, együttműködések, mindezek szervezeti és intézményi rendszerei, figyelemmel az egyes kötelező közszolgáltatások biztosításának módjára, hozzáférhetőségére, fenntartási lehetőségeire, valamint az 1.2. pont dc) alpontja szerint vizsgált demográfiai viszonyokra;**

i) a térszerkezeti elemek azonosítása, a térszerkezet időbeli alakulása, a térségi területfelhasználás változásai, tendenciák értékelése;

j) a térségi területfelhasználás vizsgálata;

k) a táj terhelésének és terhelhetőségének meghatározása.

7. melléklet a 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelethez

A területrendezési tervek részletes tartalmi követelményei

I. Előkészítő fázis

3. Vizsgálati adatok gyűjtése és azok értékelése (az alábbi témakörök figyelembevételével):

3.1. természeti adottságok (éghajlat, földtan, vízrajz, domborzat, élővilág és egyéb),

3.2. a táj jellemzői [tájszerkezet, tájhasználat (különös tekintettel a hagyományos tájhasználatra), tájjelleg (tájkarakter), tájkép],

3.3. természet- és tájvédelem,

3.4. környezeti elemek állapota, szennyezett területek számbavétele (a felszín alatti víz és a földtani közeg környezetvédelmi nyilvántartási rendszer kármentesítési információs rendszer FAVI – KÁRINFO alapján), valamint az éghajlatváltozás hatásai,

3.5. épített környezet és a kulturális örökség védelme (építészeti örökség, műemléki értékek, régészeti lelőhelyek, emlékhelyek),

3.6. világörökségi és világörökségi várományos területek védelme,

3.7. a térszerkezet alakulása, a területfelhasználás változásai, tendenciák, valamint a településhálózat értékelése,

3.8. mezőgazdaság,

3.9. erdőgazdálkodás (az Országos Erdőállomány Adattár alapján),

3.10. turizmus,

3.11. vízgazdálkodás,

3.12. vízvédelem (felszíni és felszín alatti vízkészletek),

3.13. energetikai hálózatok, energetikai ellátás,

3.14. közlekedés (közúti, kerékpáros, vasúti, légi és vízi közlekedés, megközelíthetőségi viszonyok, kapcsolati hiányok vizsgálata és értékelése),

3.15. honvédelem.

4. A térségi területfelhasználás vizsgálata a térségi területfelhasználási kategóriák figyelembevételével.

5. A táj terhelésének és terhelhetőségének meghatározása.

6. A területrendezési terv területi (környezeti, társadalmi és gazdasági) hatásvizsgálatának megkezdése (a 9. melléklet szerinti tartalommal).

7. Az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról szóló kormányrendelet szerinti környezeti értékelés tematikájának meghatározása, az értékelés megkezdése.

Kérdés: Miért nem sikerül megállítani a biodiverzitás csökkenését?

Válasz: A biodiverzitás megőrzése az ökoszisztéma rendszer-szintű kezelésével lehetséges. Nem elég kisebb szigetszerű élőhelyekre koncentrált fajvédelmet folytatni, mert az élőhelyek között kölcsönhatás van, hatással van rájuk a környező területhasználat, a felszín alatti és felszíni vizek mennyiségi és minőségi változása, az eróziós és deflációs folyamatok, és a levegő minősége is.

Mindezek miatt -

- figyelembe kell venni, hogy minél nagyobb egy élőhely, általában annál stabilabb,
- fontos fenntartani az élőhelyek közötti ökológiai kapcsolatot,
- számolni kell az élőhelyek állapotára hatással lévő, más területeken jelentkező területhasználat hatásaival is.

Ezek azonban ütközhetnek egyéb fejlesztési, beruházási igényekkel, melynek célterülete a Balaton. Az ebből adódó konfliktusok elkerülését is szolgálhatná a térség területalkalmassági vizsgálata.

A biodiverzitás megőrzése érdekében számos országos keretternv, jogszabály született:

Kifejezetten ezt szolgálja a Nemzeti Biodiverzitás Stratégia (a biológiai sokféleség megőrzésének 2015-2020 közötti időszakra szóló nemzeti stratégiájáról szóló 28/2015. (VI. 17.) OGY határozat) mely – Uniós kötelezettségünknek is eleget téve- éppen azt kívánja elérni, hogy a biológiai sokféleség csökkenése és az ökoszisztéma-szolgáltatások további hanyatlása megálljon Magyarországon 2020-ig, valamint állapotuk lehetőség szerinti javuljon. A stratégián belül számos célkitűzés összponosít a biológiai sokféleség védelmével kapcsolatos hazai problémák kezelésére.

A természeti értékek és erőforrások védelme és fenntartható használata az egyik fő átfogó célja a Nemzeti Környezetvédelmi Programnak, és a részét képező Nemzeti Természetvédelmi Alaptervnek (a 2015–2020 közötti időszakra szóló Nemzeti Környezetvédelmi Programról szóló 127/2015. (VI. 17.) OGY határozat), valamint kifejezetten a Balaton és környezetének zöldfelületeinek, fennmaradt természetes élőhelyeinek védelmét, használatát szabályozza a Balaton törvény (2000. évi CXII. törvény), melynek módosításában már nagyobb hangsúllyal, a zöldterületek védelmének kiemelésével, alapvető prioritásként jelennek meg az ökológiai elvárások.

(BM-hatáskör: A természet- és környezetvédelmi szempontokat kiemelten veszi figyelembe az Országos Vízügytőgazdálkodási Terv is, amelynek meghatározó eleme a vizek jó állapotának elérése, és ez magában foglalja a jó ökológiai állapot elérését is. A Balaton részvízügytőre külön vízügytő-gazdálkodási terv is készült.)

A tó teljes egészében közösségi jelentőségű, Natura 2000 terület, melyről a felmérések szerint 55 közösségi jelentőségű állat- és növényfajt írtak le, számos ún. jelölő faj, azaz jelentős állománnyal van jelen. Ezek állományának változásáról rendszeres jelentési kötelezettsége van hazánkknak. A Natura 2000 területekre speciális rendelkezések vonatkoznak minden a területet jelentősen érintő tevékenységek tervezése és kivitelezése során.

Kérdés: Inváziós fajok elleni küzdelem mitől válna hatékonyá a Balaton Kiemelt Üdülőkörzetben?

Válasz: Az inváziós fajok megjelenésének jellemző gócpontjai a felhagyott szántók, degradált gyeppek, az út menti területsávok és a beépített területek rendezetlen zöldfelületei. A megoldást elsősorban a megfelelő területhasználat (kaszálás, legeltetés, belterületen a szervezett zöldfelületkezelés) jelenthet.

A helyzet hatékony kezelésének egy ígéretes iránya a helyi lakosságot és más önkéntes munkaerőt is bevonó, átfogó inváziós fajok visszaszorítását célzó program körültekintő és speciális szakértelmet igénylő tervezése és lebonyolítása lehet.

Háttérinformációk: Az inváziós állat- és növényfajok terjedésének problémáját a második (az élőhelyek csökkenése után) legnagyobb természetvédelmi problémaként kezelik a szakemberek. Az idei évben európai uniós szinten egy szigorú jogi szabályozást léptettek életbe, mely ezt a problémát kontinens léptékben próbálja kezelni. Az inváziós fajok visszaszorítása rendkívüli körültekintést és szinte fajra, fajcsoportra specifikus megoldásokat igényel, hiszen úgy kell egy ökológiai rendszerből egy elemet eltávolítani, hogy közben se az őshonos élő, se az élettelen környezete ne sérüljön. A vizes élőhelyeken ez még az általános nehézségeken túl is különösen problémás a vízi élőlények érzékenysége miatt, ezért különös elővigyázatossággal járnak el a kezeléseik során.

A beavatkozások hatékonyságát nem csak a rendkívül költséges, nagy területre kiterjedő tevékenységek finanszírozási nehézségei, de a képzett humán erőforrás, sőt bizonyos idegenhonos inváziós fajok tekintetében a megfelelő, kíméletes módszerek hiánya is nehezíti.

Kérdés: Hogyan lehet fenntarthatóvá tenni a Balaton és környezetének jó állapotát az infrastruktúra és turisztikai fejlesztésekkel összhangban, továbbá az éghajlatváltozás hatásaihoz való alkalmazkodás mellett?

Válasz: A Balaton különböző területein jelentkező terhelések összeadódnak, ezért a tervezési rendszer felülvizsgálatának során is fontos alapkövetelményként kell kezelni a fejlesztések együttes hatásainak vizsgálatát. Emiatt továbbra sem kezelhetők egymástól elszigetelten a Balaton-parti beruházások. Fontosnak tartjuk, hogy az építésügy átalakítását célzó intézkedési tervről és a hozzá kapcsolódó feladatokról szóló 1567/2015 Korm. határozat 9. pontjának végrehajtása során készüljön terhelhetőségi vizsgálat és terület-alkalmassági elemzés (adott funkciókra mely területek igénybevétele alkalmas, melyeké nem) a parti sávra és a háttértelepülésekre egyaránt.

Háttérinformációk: A Balaton kapcsán fontos beszélni a tájképi örökség fenntarthatóságának feltételeiről is. Ehhez a településrendezés és a beépítés során a tájvédelmi szempontokat is szem előtt kell tartani az építészet, a településtervezés és a tájvédelem szoros együttműködésében. Ez a közlekedési nyomvonalak kijelölésétől a hirdetőtáblák kihelyezésének kordában tartásáig sokféle feladatot jelent.

A magas ökológiai értéket képviselő Balatoni térség nagy turisztikai terhelése miatt különösen fontos a használaton kívüli beépített területek újrahasznosítása, az ún. barnamezős beruházások ösztönzése, támogatása annak érdekében, hogy a termőföld-művelésből való végleges kivonásának általánosan jellemző növekvő tendenciája a Balaton térségében enyhébben jelentkezzen.

Fontos továbbá térségi szinten kezelni a parti és a háttértelepülések közötti feladat- és funkciómegosztást.

Szükségesnek tartjuk a turizmuson belül az ökoturizmus arányának növelését, az ehhez kapcsolódó infrastrukturális és kommunikációs fejlesztések támogatását. Ezzel mind időben, mind térben kiegyenlítettebbé válhat a terület turisztikai terhelése.

Szükségesnek tartjuk továbbá a mezőgazdasági területek extenzív hasznosításának, a hagyományos területhasználatnak a támogatását, a szőlőterületek, gyümölcsösök fenntartását.

Az éghajlatváltozás kedvezőtlen hatásainak kompenzálása érdekében fontos megtartani a mozaikos területhasználatot, illetve megelőzni a hirtelen lezúduló csapadék eróziós hatásait. Ebből a szempontból nagy jelentősége van a gyepterületek és az erdők mellett a mezsgyéknak, a kisvízfolyások menti zöldsávoknak is. Ehhez szükséges a tervek tájrehabilitációs célú átgondolása. Belterületen pedig nem szabad elfeledkezni a zöldfelületek mikroklíma-javító hatásairól, ezért a zöldfelületek védelme és fejlesztése továbbra is prioritást kell, hogy élvezzen.

Kérdés: Hogyan tovább a vízpart-rehabilitáció megvalósításával, a Balatoni tájkép, településkép alakításával, fenntartásával?

Válasz: A Balatoni Kiemelt Üdülőkörzet természeti és kulturális örökségének megőrzése, a területhasználatból adódó terhelések komplex, térségi szintű irányítása érdekében elengedhetetlen egy olyan tervműfaj fenntartása, amely biztosítja a települési érdekeken felüli térségi, sőt országos koordinációt. Ennek a műfaját a Kormány a 1567/2015. Korm. rendelet 9. 1. pontja értelmében úgy szeretné módosítani, hogy azt a területrendezési tervbe integrálja. Ennek részletszabályai még nincsenek kidolgozva, koordinációját a jogszabály-előkészítést a Miniszterelnökség koordinálja.

Háttérinformációk: A tájkép és a településkép védelme minden állampolgár feladata, de a hatósági, tervezési eszközökkel felhatalmazott szervek tájképvédelem esetén a természetvédelmi államigazgatási szervek, településkép-védelmi szempontból elsősorban maguk az önkormányzatok. A Balaton térségére vonatkozó hatályos területrendezési terv (2000. évi CXII. törvény a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet Területrendezési Tervének elfogadásáról és a Balatoni Területrendezési Szabályzat megállapításáról) számos tájképvédelmi eszközt teremtett elsősorban azzal, hogy lehatárolta és szabályozta a térségi tájképvédelmi övezetet.* (*Jogszabályhely lejjebb*) A 1567/2015 Korm. határozat végrehajtása során tárcánk arra törekszik, hogy a tájképvédelmi szempontok továbbra is hangsúlyosan szerepeljenek a tervekben. biológiai és táji diverzitás megőrzését és fejlesztését szolgáló tervezési és szabályozási elemek meghatározása. Ezzel összhangban van a 28/2015. (VI. 17.) OGY határozattal elfogadott Nemzeti Biodiverzitás Stratégia is, amely előírja a biológiai és táji diverzitás megőrzését és fejlesztését szolgáló tervezési és szabályozási elemek meghatározását.

Terveink között szerepel az ország tájkarakter alapú tájfelmérésének megalapozása, a tájkarakter-típusok és a megőrzendő kulcselemek meghatározása. Ez egy hosszú tervezési folyamat lesz, amely azonban a tájkép védelmén túlmutat, és terveink szerint lehetőséget ad a részvételi tervezésre, azaz a helyi közösségek intenzívebb bevonására.

Jogszabályhely:

A Balaton Kiemelt Üdülőkörzet Területrendezési Tervének elfogadásáról és a Balatoni Területrendezési Szabályzat megállapításáról szóló 2000. évi CXII. törvény

Térségi jelentőségű tájképvédelmi terület övezete

26. § A térségi jelentőségű tájképvédelmi terület övezete (T-1) tekintetében az OTTrT által meghatározott országos jelentőségű tájképvédelmi terület országos övezetre, valamint a térségi jelentőségű tájképvédelmi terület kiemelt térségi és megyei övezetre vonatkozó övezeti előírások mellett a következő előírások alkalmazandók:

- a) beépítésre szánt terület nem jelölhető ki;
- b) a művelési ág megváltoztatása, illetve a más célú hasznosítás csak az adottságoknak megfelelő termelési szerkezet, tájhasználat kialakítása, illetve a tájkarakter erősítése, valamint közmű és közút építése érdekében engedélyezhető;
- c) a látványvédelem (kilátás, rálátás) szempontjait mind a településrendezési és építészeti tervezés, mind pedig az egyes építmények megvalósítása során kiemelten kell érvényesíteni;
- d) a kialakult geomorfológiai formák (hegygerinc, völgy stb.) megőrzendők;
- e) országos jelentőségű védett természeti területen a kertgazdasági terület övezetébe is besorolt területeken a 2700 m²-nél kisebb telek nem építhető be, szántóművelési ágú területen építmény nem helyezhető el;
- f) új épület vagy építmény elhelyezése tájba illesztve, a történeti tájszerkezet, a tájképi adottságok megőrzésével, a tájkarakter erősítésével, a helyi építészeti hagyományok figyelembevételével történhet;
- g) új üzemanyag-töltő állomás, hulladéklerakó, hulladéktároló telep, valamint hulladékártalmatlanító – kivéve a biológiailag lebomló szerves anyagok lebontását és további felhasználásra alkalmassá tételét végző telepek (komposztüzemek), továbbá hulladékátrakó állomás – nem létesíthető;
- h) a közmű és elektronikus hírközlési nyomvonalas hálózatok és járulékos műtárgyaik kiépítésénél, illetve a meglévő hálózatok korszerűsítésénél a tájkép védelme és az esztétikai követelmények érvényesítése céljából a műszaki lehetőségek és a védett értékek védelmi szempontjainak mérlegelésével terepszint alatti elhelyezést kell biztosítani;
- i) csarnok jellegű épület és reklámcélú hirdető építmény elhelyezése nem engedélyezhető.

Kérdés: Melyek azok a környezetvédelmi célú beavatkozások az elkövetkezendő időszakban rövid és hosszú távon, amelyekkel a minisztérium is egyetért, esetleges támogatását, megvalósíthatóságát elő tudja segíteni?

Válasz: A 2015–2020 közötti időszakra szóló Nemzeti Környezetvédelmi Programról szóló 27/2015. (VI. 17.) OGY határozat alapján a beavatkozási irányok a következők:

- az elkezdett Balatoni Kistelepülések Szennyvízkezelési Programjának folytatása és 2018 végéig történő megvalósítása
- tovább kell folytatni a vízminőség javításával összefüggő intézkedések megvalósítását (pl. a Balaton teljes területét érő összes terhelés több mint 30%-a a parti települések belterületi csapadékvizéből származik)
- a Balaton jó ökológiai állapotához, a komplex hasznosítási célokhoz (ideértve a természetes élőhelyek (Kis-Balaton) vízigényeinek figyelembe vételét is) szükséges vízszint biztosítása érdekében a tó vízszintjének, különösen a mederben történő tározási lehetőségeknek a felülvizsgálata, fejlesztése, valamint a Sió-zsilip és -csatorna rekonstrukciója
- a Balaton és a Budapesti Agglomeráció területrendezési terveinek felülvizsgálata során a környezetügyi szempontok figyelembevétele

- a Balaton parti területhasználati folyamatokat és a vízpart-rehabilitációs tanulmánytervek érvényesülését nyomon követő rendszer teljes kiépítése. A tanulmánytervek felülvizsgálata a környezeti célok teljesítése érdekében
- a Kis-Balaton Vízvédelmi Rendszer elkészült II. ütemében a rugalmas üzemrend biztosítása.
- a vízgazdálkodási tevékenységek összehangolása a Balaton vízgyűjtőjén a klímaváltozás hatásainak mérséklése és a tó vízmennyiségének megőrzése érdekében
- a Balaton vízszint-szabályozásának felülvizsgálata, a mederben való tározás maximális lehetőségeinek kihasználásával. A vízszint szabályozásához szükséges létesítmények működtetése, rekonstrukciója
- környezeti monitoring rendszer üzemeltetése
- nádgazdálkodás megvalósítása
- a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet bel- és külterületi vízrendezésének megvalósítása

Kérdés: Lenne-e létjogosultsága a környezetbarát ipar meghonosításának a Balaton Kiemelt Üdülőkörzetben?

Válasz: A hatályos területfejlesztési koncepció, országos területrendezési terv és a Balaton-törvény alapján a balatoni térség gazdasági fejlesztéseinek *prioritása a turizmus-fejlesztés, és az ezzel összefüggő szolgáltatások* (ideértve az ökológiai szolgáltatásokat is) fejlesztése, *az iparfejlesztés nem térségi prioritás.*

Emiatt az iparfejlesztés ebben a térségben kevésbé hangsúlyos tényező. Ezért a hatályos jogszabályok szerint új, a *környezetre jelentős hatást gyakorló ipari terület a településszerkezeti tervekben nem jelölhető ki* (jogszabályhely lejjebb olvasható).

A tervezett és megvalósuló fejlesztéseknek számos, az ország más területein talán kevésbé hangsúlyos környezeti szempontot kell figyelembe venni a térség turisztikai potenciálja, desztinációs keresletének fenntartása és fejlesztése érdekében, amely szorosan összefügg a térség és kiemelten a Balaton környezeti állapotával, a környezet, a táj értékeinek megőrzésével és fejlesztésével. A fejlesztések ezért csak a meglévő táji, kulturális és természeti adottságokat tiszteletben tartva valósulhatnak meg.

Vonatkozó jogszabályi rendelkezés:

A Balaton Kiemelt Üdülőkörzet Területrendezési Tervének elfogadásáról és a Balatoni Területrendezési Szabályzat megállapításáról szóló 2000. évi CXII. törvény 38. §:

(Gazdasági terület övezet)

38. § A gazdasági terület övezet területén (U-2):

a) a településszerkezeti tervben új, a környezetre jelentős hatást gyakorló ipari terület nem jelölhető ki;

b) a település központi belterületéhez kapcsolódó gazdasági területen az új kereskedelmi, szolgáltató terület legfeljebb 50%-os, valamint az egyéb ipari terület legfeljebb 40%-os beépítettségű lehet, és az új telephelyek területének legalább 30%-át fás növényzettel fedetten, a telekhatár mentén takarást biztosítva kell kialakítani;

c) a település központi belterületétől elkülönülő gazdasági területen az új kereskedelmi, szolgáltató terület, valamint az egyéb ipari terület beépítettsége legfeljebb 30%-os lehet, és az új telephelyek területének legalább 50%-át fás növényzettel fedetten kell kialakítani.

Kérdés: Miért nem jelennek meg a KEHOP-ban a Balaton és az úgynevezett Nagy tavakkal kapcsolatos prioritások, intézkedések? Forrás, pénzügyi eszközök miért nem kerültek elkülönítésre a Balaton, mint „Nemzeti kincs” védelme (vízminőség-védelme, táji értékeinek fenntartása, ökológia megőrzése) érdekében?

Válasz: Az új uniós pénzügyi ciklus támogatási rendszerének tervezését a korábbinál korlátozottabb számú uniós tematikus célkitűzés és az ezekhez illeszkedő prioritási tengelyek határozták meg. A Balaton-térség problémái általában komplexek, kevésbé, vagy egyáltalán nem illeszthetők a kialakított prioritási tengelyekhez. Továbbá a forráshiány miatt kevés számú beavatkozásra kellett koncentrálni, ezért nem lehetett önálló „Balaton-térség” prioritási tengelyt nevesíteni. A térségben tervezett fejlesztéseket tehát az így kialakult prioritási tengelyeken belül kellett elhelyezni. Erre példa a 2000 LE feletti települések, agglomerációk szennyvízprogramja, amelyet a KEHOP 2. tengelye tartalmazza. A 2000 lakos alatti települések szennyvízprogramját viszont forráshiány miatt uniós támogatás nélkül kell(ene) megvalósítani.

Készítette: Dr. Mikó János

Készült: 2015. szeptember 16.
